

خپريدل: عمومي
۱۵ سپتمبر ۲۰۱۷
اصل: انكليسي

عمومي اسامبله امنيت شورا

د امنيت شورا
دوه اويايم کال

عمومي اسامبله
دوه اويايمه ناسته
د اجنډا ۳۹ ماده
د افغانستان حالت

د افغانستان وضعیت او پر نړيواله سوله او امنيت يې اغيزې

د عمومي منشي راپور

لومړۍ پيژندنه

۱. اوسنی راپور د عمومي اسامبلې د ۶۸/۱۱ پريکړه لیک او د امنيت شورا د ۲۳۴۴ (۲۰۱۷) پريکړه لیک په تعقيب، په کوم کې چې له عمومي منشي څخه غوښتل شوي و، چې په هرو دريو مياشتو کې د افغانستان د وضعیت په اړه راپور ورکړي، وړاندې کيږي.

۲. زما د مخکني راپور (A/71/932-S/2017/508) له خپريدو راهيسې، چې د ۲۰۱۸ کال د جون پر ۱۵ خپور شو، دغه راپور د سياسي، بشري، پرمختيايي او بشري حقونو د هڅو په گډون، په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د فعاليتونو په اړه تازه معلومات وړاندې کوي. راپور دغه راز د سياسي او امنيتي پرمختگونو او د افغانستان په اړه د سيمه ييزو او نړيوالو پېښو په اړه لنډيز وړاندې کوي. په دغې موده کې همدارنگه په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (يوناما) د ستراتيژيکي بيا کتنې په اړه ځانگړې راپور (A/72/312-S/2017/696) د ۲۰۱۷ د اگست پر ۱۰ خپور شو.

دويم. اړوند پرمختگونه

۳. د ملي يووالي حکومت په زياتيدونکي ډول د مختلفو هغو سياسيونو له خوا له نيوکو ډک اپوزيسيون سره مخ و، څوک چې د ۲۰۱۸ لپاره د ټاکنو د نېټې تر اعلان وروسته د ملاتړو په بسيجولو کې لا فعال شول. د "افغانستان ژغورنې شورا" تشکيل، چې د دريو سترو سياسي گوندونو غړي سره يو ځای کوي، عموما د هيواد له شمال او همدارنگه د هيواد له نورو برخو څخه د ملاتړ په درلودو سره د اپوزيسيون يو بلاک رامنځ ته کړ. د ټاکنو خپلواک کميسيون د پارلماني او د ولسوالۍ شوراگانو د ټاکنو لپاره د ۲۰۱۸ کال د جولای ۷ نېټه اعلان کړه او د موجوده عامه بې باورۍ سره سره يې د ټاکنيزې پروسې د اعتبار د ښه کولو په لور د کامونو په گډون د ټاکنيزو تياريو په برخه کې يې پرمختگ کړی. امنيتي وضعیت په لوړه کچه بې ثباته دی، څرنگه چې د راپور په موده کې د يو شمير ولسواليو مرکزونه د دولت او طالبانو ترمنځ لاس په لاس شوي او دواړه خواوو ته تلفات اوښتي. د اگست پر ۱ په

هرات ښار کې د شيعه مذهبو پر جومات د ځانمرګي بريد، د اګست له ۳ تر ۵ په سرپل کې د ډله یيزو وژنو، او د اګست پر ۲۵ په کابل کې د شيعه مذهبو پر جومات د ځانمرګي بريد په ګډون، يو شمير د لوړې کچې امنيتي پېښې له پراخو غندنو سره مخ شوې، په داسې حال کې چې د فرقه ييز کشمکش د رامنځ ته کولو وپيره رامنځ ته کړې او د امنيت په ټينګولو کې د پاته راتلو له امله يې پر حکومت د خلکو نيوکې زياتې کړي. د ملګي تلفاتو او بېخايه کيدنې د دوامداره لوړو کچو سره، ملګي وګړي لا اوس هم په غير متناسب ډول له جګړې څخه اغيزمن کيږي. د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړيکې په ځينو ساحو کې د ښه شوې همکارۍ نښې څرګندې کړي. افغانستان د دواړو دوه اړخيزو او څو اړخيزو غونډو له لارې خپل سيمه ييز ګډون جاري ساتلي، په تيره بيا د مرکزي اسيا له پنځو هيوادونو سره. د دولت او طالبانو ترمنځ د سولې پروسې په لور کوم محسوس پرمختګ نه دی شوی.

الف. سياسي پرمختګونه

۴. زما مخکينی راپور د سياسي بحران د مياشتې په منځ کې خپور شو، چې د مې پر ۳۱ د کابل ښار په زره کې د ترسره شوي د ټانکر په ذريعه د ستر ځانمرګي بريد له خوا تسريع او ناوړه شوی و. د دغه بريد له امله د حکومت په خلاف لاريونونه رامنځ ته شول، چې حکومت يې د خپلو اتباعو د ساتنې په پاتې راتللو تورناوه. دغه انګيزه هغه مهال لا پسې ناوړه شوه، کله چې يو شمير لاريون کوونکي د لاريونونو پر مهال، د توروونو له مخې د امنيتي ځواکونو له خوا ووژل شول. د يوه وژل شوي لاريون کوونکي د جنازې پر مراسمو بريد نږدې و چې د اجرائيه رييس عبدالله عبد الله او د بهرنيو چارو وزير صلاح الدين رباني په ګډون د جمعيت اسلامي د سياسي ګوند مخکين غړي ووژني. دغه بريد ددې لامل شو چې په جمعيت پورې تړلو نامي سياستوالو حکومت د دوي په وړاندې پر توطئه کولو تورن کړل او په کابل کې د اوږد مهالو لاريونونو ترسره او عامه لارې وتړي. د جمعيت اسلامي د مشهور غړو له خوا د استعفا له غوښتنې سره سره ښاغلي عبد الله دغه کار رد کړ. د جون پر ۲۰، حکومت په کابل کې په زور سره تړلې لارې پرانيستي، چې پر مهال يې د افغان امنيتي ځواکونو له خوا يو لاريون کوونکي ووژل شو او پنځه نور تپي شول، چې د تاوتريخوالي د راپارولو وپيره يې رامنځ ته کړه. څو دغه کار تحقق و نه موند او د روژې په پای کې د اختر رخصتيو لمانځلو يوه نسبي ارامه موده رامنځ ته کړه. په هر حال، د دغې مياشتې پېښې په سياسي چاپيريال کې د پام وړ بدلون د رامنځ ته کولو لامل شوې، چې د ولسمشر اشرف غني او د جمعيت اسلامي ګوند د کلیدي غړو ترمنځ په اړيکو کې يې ښکاره درز رامنځ ته کړ.

۵. په دغه سياسي او امنيتي زمينه کې، نوی سياسي ډينامیک راڅرګند شو، چې د ملي يووالي حکومت په دننه کې د واک په توحيد سره متمایزه وه. ښاغلی غني او ښاغلی عبد الله د لوړې کچې ګمارنو په اړه موافقې ته ورسيدل، کوم چې پخوا د دواړو مشرانو ترمنځ د اختلاف سرچينه ګڼل کيده. د راپور په موده کې، ولسمشر د کورنيو چارو وزارت د نوي وزير او د سيمه ييزو ارګانونو د خپلواکې ادارې د نوي رييس په ګډون يو شمير نوي وزيران وګمارل او د اداري اصلاحاتو او ملګي خدمتونو د خپلواک کميسيون ټول نهه کميشنران يې نوي کړل. که څه هم د وزيرانو لپاره د ولسي جرګې د تاييد پروسه اوس هم ننګوونکې ده، څرنګه چې پارلمان د اجرائيه قوې په وړاندې د خپلو امتيازاتو تاييدول جاري ساتلی؛ او دمګړی يو شمير وزيران د سرپرستانو په څير چارې پر مخ وړي.

۶. د اګست پر ۱۴ د ولايتي شورا د غړي اصف مومند او د بلخ والي عطا نور، څوک چې همدارنګه د جمعيت اسلامي اجرائيه مشر هم دی، ته د ژمنو ځواکونو ترمنځ د ناندریزې شخړې وروسته، د ولسمشر او د جمعيت اسلامي ترمنځ اړيکې لا پسې ناوړه شوې. پېښه د والي د ځواکونو او د حزب اسلامي د وسله والو پلويانو ترمنځ چې د ښاغلي مومند ملاتړ يې کاوه، يو پر بل په ډزو کولو سره اوج ته ورسیده. د پېښې وروسته ښاغلی مومند د ملي امنيت رياست زندان ته واستول شو، چېرې د اګست پر ۱۷ د هغه تر خوشې کيدو پورې هلته پاتې شو.

۷. دغه راز د ولسمشر او جنبش ملي گوند، چې رييس يې د ولسمشر لومړی مرستيال عبدالرشید دوستم، د ۲۰۱۶ په نومبر کې د يوه سياسي مخالف په خپل سري توقيف او جنسي تيري تورن دی، ترمنځ هم اړیکې ترينکلې وې. د هغه د زر تر زره راستنيدنې په اړه د اوازو سره سره او د جولای پر ۱۷ د دغه کار په يوه نابشپړه هڅه کې، ښاغلي دوستم په انقره کې پاتې شو، چېرې چې هغه د مئ له ۱۹ نېټې راهيسې په رسمي ډول تر درملنې لاندې دی. د جولای پر ۹، د ولسمشر د لومړي مرستيال او نهو نورو شريکو تورنو له محکمې څخه مخکې اجرات پيل شول، چې يو يې هم محکمې ته حاضر نه شول.

دغه راز د ولسمشر او جنبش ملي گوند، چې رييس يې د ولسمشر لومړی مرستيال عبدالرشید دوستم، د ۲۰۱۶ په نومبر کې د يوه سياسي مخالف په خپل سري توقيف او جنسي تيري تورن دی تر منځ هم اړیکې ترينکلې وې.

۸. د جون پر ۲۲، د ټاکنو خپلواک کميسيون د ۲۰۱۸ کال د جولای ۷ د پارلماني او ولسوالۍ شوراگانو د ټاکنو نېټه اعلان کړه. دغه اعلان د هغو ډلو په گډون چې پخوا يې د ملي يووالي حکومت د بدلولو لپاره د غير قانوني تدابيرو غوښتنه کوله پر سياسي فعالينو تحريک کوونکی اغيز درلود او د سياسي فعاليت لپاره يې يو نوی ډگر رامنځ ته کړ. تر اعلان په را وروسته اونیو کې، د اپوزيسيون يو شمير غړو او ډلو د ټاکنو د گټلو په موخه د ايتلافونو جوړول پيل کړل. د اپوزيسيون دغه راڅرگنديدونکي ايتلافونه پر حکومت او خرابيدونکي امنيتي او اقتصادي وضعيت، دغه راز د ولسمشريزې ماڼۍ په واک کې د ځواک پر انحصار باندې په نیوکې کولو سره يو ځای شوي.

۹. د جون پر ۲۹ په انقره کې تر ټولو سترې ډلې د خپل شتون اعلان وکړ، څرنگه چې ښاغلي دوستم، ښاغلي نور او د اجرائيه رياست دويم مرستيال محمد محقق د "افغانستان ژغورنې د ايتلاف" تر نامه لاندې خپل ايتلاف اعلان کړ، کوم چې د جمعيت اسلامي، حزب وحدت اسلامي مردم افغانستان او د جنبش ملي گوندونو غړي سره يو ځای کوي او په تاجک، ازبک او هزاره ټولنو ترمنځ په ستره کچه رايې راجلبوي. د جمعيت او جنبش ترمنځ د اوږد مهال او وخت نا وخت تاوتریخجن مخالفت په پام کې نيولو سره، د دغو ډلو ترمنځ همکاري په ځانگړي ډول يو د پام وړ پرمختگ و. تر دې دمه، دغه ايتلاف په شمالي سيمه کې بسپج کړی، په داسې حال کې چې د اپوزيسيون د نورو غړو سره د خپلو اړیکو پراخولو هڅه کوي. ښاغلي نور د اګست پر ۱ په مزار شريف کې د دغه ايتلاف د يوې غونډې مشري وکړه، چې نږدې ۳۰۰۰ کسانو په کې گډون کړی و، په داسې حال کې چې د ښاغلي عبداللہ او ښاغلي رباني په څير د جمعيت غړي په کې نه وو حاضر. د "ختیځې شورا" د پرانيستې لپاره په ورته ورځ يوه بله غونډه په جلال اباد کې ترسره شو، چې د ختيځو ولايتونو د پارلمان له غړو څخه تشکيل شوې، چا چې بيا وروسته له ښاغلي نور سره د خبرو اترو لپاره مزار شريف ته سفر وکړ. د اپوزيسيون د غړو يوې بلې ډلې د افغانستان د خلکو محور تر نامه لاندې د تشکيل اعلان وکړ، کوم چې د کرزي ادارې د کابينې يو شمير غړي سره راټولوي.

۱۰. په دغې موده کې نورې ډلې/ايتلافونه هم راڅرگند شول چې د ټاکنو د نيتې په اعلان سره هڅول شوي. د افغانستان د ساتنې او ثبات شورا په کومه کې د کورنيو چارو پخوانی وزير عمر داودزی او د مجاهدينو پخوانی مشر عبدالرب رسول سياف هم شامل دي، عامه اعلاميې خپرې کړې او د ايتلاف جوړولو په لټه کې ده. په ورته ډول د افغانستان د ملي جبهې مشر انور الحق احدي د ښاغلي دوستم او د افغانستان د ساتنې او ثبات شورا د غړو په گډون په اپوزيسيون له نورو غړو سره يو شمير ناستې ترسره کړې. د اسلامي حزب ډله جوړونې هم د ټاکنيز تياريو په لور کامونه پورته کړې. د جولای پر ۶ په يوه مطبوعاتي کنفرانس کې، د دغې ډلې بنسټ ايښودونکی گلبدین حکمتيار د ثبت شوي د افغانستان د اسلامي حزب له گوند سره د ده د خپلې ډلې اتحاد اعلان کړ. نوموړي همدارنگه په ډاګه کړه، چې نوی گوند به له سياسي سيستم سره خپل ملاتړ ته دوام ورکړي. که څه د دغې ډلې دوو څانگو په زيات شمير ولايتونو کې د گوند جلا جلا جوړښت جاري ساتلی.

۱۱. د راپور ورکولو په موده کې د لاریونونو اندازه او شدت را کم شوي. د جون په وروستیو کې د کابل له سړکونو د دغې ډلې د خیمو تر ټولولو وروسته، د تاجکو نفوذه د رستاخیز تغییر خوځښت د سیاسي تاسیس پر جوړولو خپل تمرکز زیات کړ. د جولای پر ۲۳، ولسمشر د هزاره نفوذه روښنایي غورځنګ له فعالینو سره وکتل او په هزاره میشتو لوړو مرکزي سیمو کې یې د پرمختیایي فرصتونو د لټون د ګډ کمیسیون ژمنه وکړه.

۱۲. د ټاکنو نېټې تر اعلان وروسته، تخنیکي او عملیاتي تیاری پیل شوې. د اګست پر ۷، د ټاکنو خپلواک کمیسیون یوه ارزونه ترسره کړه، څو یقیني کړي چې ټاکنیز مرکزونه په ممکنه حده په دولتي ودانیو کې ځای شوي، څو ټولو ټولنو ته خدمت وکړي. د ملګرو ملتونو په مرسته، د اګست پر ۱۴، کمیسیون د رایه ورکوونکي د بایومیټریک ثبت لپاره د تدارکاتو ملي ادارې مشخصات وړاندې کړل، او د اګست پر ۱۷، د تدارکات ملي ادارې د ټکنالوژي لپاره د مناقصې محدوده پروسه پیل کړه. د بایومیټریک له ټکنالوژي سره د ټاکنو لپاره پر شرایطو د برابرې افغان رایه ورکوونکو ثبتونه به په لومړي ځل کمیسیون د دې وړ کړي، چې د ټاکنیزو مرکزونو/حوزو اړوند د رایه ورکوونکو لیستونه راغونډ کړي.

۱۳. د ټاکنو لپاره کلیدي سیاسي پریکړې لا اوس هم ځنډیدلي. د ټاکنو د خپلواک کمیسیون له لار نقشې سره سم چې د جولای پر ۵ وړاندې شوې، دوي د انتخاباتي رایه ورکوونکو، د رایه ورکوونکي د ثبت لپاره د ټکنالوژي د کارونې، رایه ورکوونې او پایلو د مدیریت او د ټاکنیزې پروسې لپاره د تمویل د طریقې په اړه پریکړې شامله وي. په ورته وخت کې یو شمیر ګوندونو او د مدني ټولني ادارو د باوري ټاکنو د تنظیم کولو لپاره د حکومت پر اراده او ظرفیت شک څرګند کړ، چې د دواړو امنیتي اندېښنو او د ټاکنو د خپلواک کمیسیون په اړه یې شکونه په ډاګه کول.

۱۴. د دولت او طالبانو ترمنځ په خبرو اترو کې د کوم د پام وړ پرمختګ نه دی شو. د سولې عالي شورا د نوي رییس د کریم خلیلي په مشرۍ د سولې لپاره د ولسمشر د لرلید د عمومي چوکاټ په دننه کې چې نړیوالو ډونرانو ته په اپریل کې په ډاګه شوي، د خپلې ستراتیژي او کاري پلانونو بیا کتنه جاري ساتلې. د روانې شخړې لپاره د سیاسي حل د پیدا کولو په یوه هڅه کې، یوناما له طالبانو سره خپل رسمي ډيالوګ جاري ساتلی. د دولت او حزب اسلامي ګلبدين ترمنځ د سولې د موافقې د تطبیق لپاره مسوول ګډ اجرائي کمیسیون د سولې په عالي شورا کې مدغم شوی. د یوناما په ځایي کچه د سولې جوړونې د یوې برخې په څیر، دغې ادارې د راپور په موده کې د کندهار ولایت د دوو ولسوالیو د مشرانو ترمنځ د ډيالوګ او په خوست ولایت کې د خپلواکو دیني عالمانو سره د یو لړ سلا مشورو په ګډون، د سولې درې ځایي نوښتونه تسهیل کړي، چې شپږ مختلف ولایتونه تر پوښښ لاندې نیسي.

ب. امنیت

۱۵. جګړه لا اوس هم په ټول هیواد کې د پخوا په څیر پرته له کوم کمښت روانه ده. ملګرو ملتونو د ۲۰۱۷ د جون له ۱۵ د اګست تر ۳۱ پورې ۵۵۳۲ امنیتي پېښې ثبتې کړي، چې د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې په پرتله ۳ سلنه زیاتوالی په ډاګه کوي. د ۲۰۱۷ د اګست تر پایه، ملګرو ملتونو د کال په لومړیو اتو میاشتو ۱۶۲۹۰ امنیتي پېښې ثبتې کړي. دغه روان لوړ شمیر په اصلي ډول وسله والو نښتو ته منسوب شوی، چې د ټولو امنیتي پېښو ۶۴ سلنه وړاندې کوي او د ۲۰۱۶ راهیسې ۵ سلنه لوړ شوی. په ۲۰۱۷ کال کې د وسله والو جګړه مشاهده شوې ریکارډ کچه د کال له پیل راهیسې په جګړه کې څرګند بدلون غښتلی کړی، د یوې لاریاتي دودیزې جګړې د نابرابرو بریدونو پرته، چې د دولت او دولت ضد ځواکونو ترمنځ زیاتره د اوږد مهاله وسله والو جګړو ځانګړنه لري. نا برابر بریدونه لکه د لاس جوړ چاودیدونکو توکو چاودنې، ځانمرګي بریدونه، وژنې او تښتونې د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې په پرتله

۳ سلنه راکم شوي، خو لا اوس هم د ملکي تلفاتو اصلي لاملونه دي. ختیځه سیمه او په تعقیب یې جنوبي سیمه د دغه ډول پېښو د لوړ شمیر شاهدې وې.

۱۶. په کلیوالي سیمو کې د طالبانو د پر مختګونو په پایله کې د دولت د ستراتیژیکې پریکړې له امله چې خپلې سرچینې د ګڼ میشتو مرکزونو پر دفاع او پر ستراتیژیکو سیمو د طالبانو د کنترول د استحکام پر ګډوډولو متمرکزې کړې، جګړه لا پسې سخته او پراخه شوې. دغه بدلون د اړیکو پر لیکو او مهمو زیربناوو د کنترول لپاره د جګړو په شمیر کې د زیاتوالي لامل شوی. سریریه پر دې، پر ځینو کلیوالو سیمو د طالبانو خوندي ولکې د هغوي لپاره د دې زمینه برابره کړې چې په مکرر ډول د هیواد په شمال کې بریدونه ترسره کړي.

۱۷. طالبانو په ټول هیواد کې د جغرافیا پر سر د سیالی کولو خپله وړتیا ساتلې، چې دغه کار حکومت دې ته اړ کړی چې د اوسنۍ وضع د ساتنې لپاره د پام وړ سرچینې ځانګړې کړي. د ۲۰۱۶ کال په خلاف، طالبانو په اپریل کې د منصورې یرغلزې عملیاتو تر اعلان وروسته د کوم ولایتي مرکز د نیولو هڅه نه ده کړې. که څه هم طالبانو وکولای شول، چې د لویدیځ غور ولایت کې د تیواره، د شمالي ولایت فاریاب کوهستان او غورماچ او د ختیځ ولایت پکتیا د جاني خپلو په ګډون په موقت ډول د یو شمیر ولایتونو مرکزونو تر خپلې ولکې لاندې راولي. افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو د تیواره او کوهستان ولسوالۍ د یوې اونۍ په دننه کې بیرته ونیولې، په داسې حال کې چې د راپور ورکولو په موده کې د جاني خپلو ولسوالۍ کنترول درې ځلي لاس په لاس شوی. په شمال ختیځ کې، طالبانو پر قرمقل، دولت اباد، شیرین تکاب او خواجه سبز پوښ ولسوالیو همدارنګه په فاریاب ولایت کې د میمنې-اندخوي پر لویې لار زیات فشار اچولي. په جنوب کې طالبانو د کندهار او لښکرګاه په مرکزونو پورې پر تړلو ولسوالیو او دغه راز د کابل-کندهار پر لویه لار خپل بریدونه زیات کړي. د جولای پر ۱۷، افغان امنیتي ځواکونو د هلمند ولایت ناوه بارکزي ولسوالۍ بیرته په خپله ولکه کې راوسته، کومه چې د ۲۰۱۶ د اکتوبر راهیسې د طالبانو تر کنترول لاندې وه.

۱۸. دولت د حکومتي ځواکونو د وړتیا د لوړولو، اداري فساد سره د مبارزې، د امنیتي مشرتابه د ښه کولو او د هغې پالیسي د عمومي موخو سره سم د عملیاتو د برابرولو په موخه، کومه چې د ۲۰۱۷ په مې کې د یوه ولسمشریز فرمان له خوا تایید شوې، د امنیتي سکتور د اصلاحاتو په اړه د خپل څلور کلن پلان تطبیق جاري ساتلی. د پلان د یوې برخې په څیر، د افغان سرحدي پولیسو واک له کورنیو چارو وزارت څخه د دفاع وزارت ته لیردول شوی. د اګست پر ۲۰، د افغان ملي اردو ځانګړې ځواکونه له قطعې څخه قول اردو ته ارتقا وکړه، چې په پام کې ده دغه ځواکونه خپل شمیر د ۲۰۱۷ تر پایه د ۳۰۰۰ پرسونلو په درلودلو سره دوه برابره کړي. په هر حال، افغان دولت د تلفاتو او د عسکرۍ نه د نښتې او همدارنګه په نوو ګمارنو کې د ستونزو په پایله کې په تیره بیا د افسر په کچه، په افغان ملي اردو او افغان ملي پولیسو کې د زړیدنې د لوړو کچو له امله له زیاتو ننگونو سره مخ دی.

۱۹. په داسې حال کې چې د عراق او شام د اسلامي دولت خراسان ولایت ځانګړې عملیات زیاتره د افغانستان په ختیځه سیمه پورې محدود دي، دغې ډلې د راپور ورکولو په موده کې د هیواد په کچه د اتو مهمو بریدونو مسوولیت منلی. دغې ډلې په کنړ ولایت کې خپل شتون غښتلی کړی او پر دې توانیدلي چې د ننگرهار ولایت په هغو سیمو کې چې پخوا د افغان امنیتي ځواکونو له خوا تصفیې شوې وي خپل عملیاتي ظرفیت بیا قایم کړي. په نورو سیمو کې د اسلامي دولت د خراسان ولایت ډلې د شکمنو کړنو په اړه د جوزجان او سرپل په شمالي ولایتونو او دغه راز د هرات او غور په لویدیځو ولایتونو کې خبر ورکړل شوي، چې دا په ډاګه کوي چې نوموړې ډلې ښایي په ختیځ کې د خپلې ولکې له سیمې هاخوا په نورو سیمو کې پلویان راجلب کړي وي.

۲۰. د راپور ورکولو په موده کې یو شمیر د لوړې کچې امنیتي پېښې د دولت د امنیتي تیاریو په اړه د خلکو باور لاسپې خراب کړ. د اګست پر لومړۍ نېټې په هرات ولایت کې د شیعه مذهبو پر یوه جومات برید ۹۰ کسان ووژل او د دواړو افغانانو او نړیوالي ټولني له خوا په پراخه کچه وغندل شو. طالبانو او هغو وسله والو له خوا چې ځانونه د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې جنګیالي معرفي کوي د سرپل په صیاد ولسوالۍ پر میرزاوولنګ سیمې باندې برید ترسره شو، چې د اګست له ۳ تر ۵ د ځایي دولت پلوه ملیشو سره د جګړو او د ملکي وګړو د ډله ییزې وژني د توروڼو لامل شو. له پېښې وروسته د یوناما له خوا څیړنې او ولسوالۍ ته د حقیقت موندنې پلاوي موندنې په ډاګه کړه، چې په برید کې لږ تر لږه ۳۶ کسان وژل شوي، چې زیاتره یې ملکيان یا له جګړې لویدلي اشخاص دي. لکه د هرات په څیر، چې مستند شوي زیاتره تلفات شیعه مذهب وو، د اګست پر ۲۵ په کابل کې د شیعه مذهبو پر یوه جومات بل برید ۲۸ ملکي وګړي ووژل، چې مسوولیت یې د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې پر غاړه واخیست.

۲۱. د جون پر ۲۹ په بروکسل کې د ناټو د دفاع وزیرانو په سرمشریزه کې، د ناټو متحدینو او شریکبانو له افغانستان سره د ۲۰۲۰ تر پایه خپل ژمنتوب بیا تایید کړ او یو شمیر متحدینو د ناټو د قاطع ملاتړ له ماموریت سره د نورو سرتیرو د زیاتولو اعلان وکړ. که څه هم د سرتیرو د ځای پر ځای کولو شمیر د پام وړ له تجویز شویو کچو څخه کمښته دی. د اګست پر ۲۱، د جنوبي اسیا په اړه د امریکا د متحده ایالاتو د پالیسي د بیا کتنې تر نهایي کیدو وروسته، د امریکا د متحده ایالاتو ولسمشر ډونالد ټرمپ د افغانستان لپاره نوې ستراتیژي اعلان کړه، چې د متحده ایالاتو ځواکونه به په افغانستان کې له شرایطو سره سم پاتې شي.

۲۲. په کابل کې د مۍ پر ۳۱ ډیپلوماتیکې "شپې ساحې" ته څیرمه تر ځانمرګي برید وروسته، حکومت د ښار په مرکز کې امنیتي ترتیبات زیات کړل. له برید وروسته یو شمیر ډیپلوماتیکو ماموریتونو د خپلو کارمندانو شمیر کم کړ، چې د نړیوال حضور د پام وړ عمومي کموالي لامل شو. یوناما له بشپړ ظرفیت سره په خپل حالت پاته شوه. د راپور ورکولو په موده کې د ګواښونو د دريو، یوې جنایي او یوې د تښتوني پېښو په ګډون، د پنځو پېښو خبر ورکړل چې د ملګرو ملتونو کارمندان په کې شامل وو. د اګست پر ۱۳، د ملګرو ملتونو دوه کارمندان چې د جون پر ۸ په پکتیا کې تښتول شوي وو، بیرته خوشي کړای شول.

ج. سیمه ییزه همکاري

۲۳. د افغانستان او پاکستان ترمنځ په دوه اړخیزو اړیکو کې د ښې شوې همکارۍ نښې نښانې راڅرګندې شوې، څرنګه چې دواړو هیوادونو د اړیکو د ښه کولو لپاره ګامونه پورته کړي. د جون پر ۲۴ او ۲۵ د چین د بهرنیو چارو وزارت د وزیر وانګ یای د لیدنې پرمهال، افغانستان او پاکستان د بیړنیو اړیکو لپاره د کړکېچ د کنټرول د میکانیزم پر جوړولو موافقه وکړه، چې په پایله کې یې دريو هیوادونو د وزیرانو په کچه د ډیالوګ دری اړخیز میکانیزم جوړ کړ. د جولای پر ۲، پاکستان د افغانستان لپاره خپل نوي سفیر وټاکه، کوم پوست چې د څو میاشتو لپاره خالي و. د جولای له ۲ تر ۴ نېټې پورې له اسلام اباد او کابل څخه د امریکا د متحده ایالاتو د سناتورانو تر لیدنې وروسته، افغانستان او پاکستان د امریکا په څارنه او تایید سره د پولې په اوږدو کې د تروریستي ډلو په ضد د همغږي شویو امنیتي عملیاتو پر ترسره کولو موافقه وکړه. د اګست پر ۱۵، د پاکستان د بهرنیو چارو وزیرې تهیمینه جنجوعه په خپل یو بهرني سفر کې له کابل څخه لیدنه وکړه، څو د افغانستان له ولسمشر سره وګوري وګوري او د دوه اړخیز باور جوړونې پر لارو چارو خبرې اترې ترسره کړي.

۲۴. دولت د اسیا زړه- استانبول پروسې په څیر میکانیزمونو له لارې خپل څو اړخیز ګډون روان ساتلی. د سوډاګرۍ، تجارت او د پانګوونې د فرصتونو په اړه د پروسې د ماهرینو غونډه د اګست له ۶ تر ۸ پورې په ډهلي کې

ترسره شوه، چې گډونوالو يې د اقتصادي او ارتباطي همکارۍ د پياوړي کولو په اړه خپلې ژمنې بيا تاييد کړې. حکومت په زياتيدونکي ډول د منځنۍ اسيا له پنځو هيوادونو سره پر خپلو اړيکو تمرکز کړی، څرنگه چې ولسمشر له سيمې څخه يو شمير ليدني ترسره کړي. ولسمشر د جولای پر ۳ له ترکمنستان څخه کتنه وکړه، چېرې چې هغه د ترانسپورت يو شمير دوه اړخيز قراردادونو لاسليک کړل، او د جولای پر ۶ يې د افغانستان، پاکستان او تاجکستان ترمنځ د درې اړخيز ډيالوگ لپاره له دوشنبې ليدنه وکړه.

۲۵. د افغانستان او د ايران د اسلامي جمهوريت ترمنځ د جامع ستراتيکي همکارۍ د دوه اړخيزې موافقې په اړه خبرې اترې بيا پيل شوې، چې د امنيت، اقتصاد، کډوالو، کلتور او پوهنې په برخو کې د همکارۍ پر بنه کولو ټينگار کوي. د جون پر ۱۷ او ۱۸، د پنځو تخنیکي کميټو ناست په تهران کې ترسره شوه. که څه هم د دواړو هيوادونو ترمنځ د اوبو موضوع لانجمنه پاتې شوه. د جولای پر ۳، د شکو او خاورو د طوفانونو سره د مبارزې په نړيوال کنفرانس کې، د ايران ولسمشر حسن روحاني په افغانستان کې د اوبو د بندونو پر جوړولو نيوکه وکړه. دغو څرگندونو په افغانستان کې د خلکو غبرگونونه را وپارول او پر ضد يې د هرات، کابل، کندهار او جلال اباد په ښارونو کې لاريونونه ترسره شول. د روحاني دغه څرگندونې داسې تعبير شوې وي، چې د افغانستان د اوبو د منابعو د مديريت حق تهديدوي. د جولای پر ۲۴، د ملي امنيت مشاور حنيف اتمر د خپل ايراني سيال سره له تروريزم سره د مبارزې موضوعاتو په اړه د خبرو اترو لپاره له تهران څخه ليدنه وکړه. د اگست پر ۵، ولسمشر غني په تهران کې د حسن روحاني د لوارې په مراسمو کې گډون وکړ.

درېيم. بشري حقونه

۲۶. د جولای پر ۱۷، يوناما په وسله واله جگړه کې د ملکي وگړو د ساتنې په اړه خپل شپږ مياشتني راپور خپور کړ. د جنوري د ۱ او جون د ۳۰ ترمنځ، ماموريت ۵۲۴۳ ملکي تلفات (۱۶۶۲ مړه او ۳۵۸۱ ټپيان) مستند کړي، چې د ۲۰۱۶ په ورته موده کې د ملکي تلفاتو له مستند شويو شمېرو سره يو برابر دي. د جگړې اړوند تاوتریخوالي دغه راز معيشتونه، کورونه، ملکيتونه ويجاړ کړي، په زرگونو کورنۍ يې بېخايه کړي او پوهنې، روغتيا او نورو خدمتونو ته لاس رسې له خنډونو سره مخ کړي. يوناما د ټولو ملکي تلفاتو ۶۷ سلنه دولت ضد عناصرو (۴۳ سلنه طالبانو، ۱۹ سلنه نا مشخصو ددولت ضد عناصرو او ۵ سلنه د اسلامي دولت خراسان ولايت ډلې ته)، ۱۸ سلنه دولت پلوه ځواکونو (۱۵ سلنه افغان ملي امنيتي ځواکونو، ۲ سلنه نړيوالو نظامي ځواکونو او ۱ سلنه دولت پلوه وسله والو ډلو ته)، ۱۰ سلنه د دولت ضد عناصرو او دولت پلوه ځواکونو ترمنځ د ځمکنيو نښتو پر مهال د ډزو تبادلي، ۴ سلنه له جگړې څخه پاته شونو چاوديدونکو توکو او ۱ سلنه د پولې په اوږدو کې ډزو ته منسوب کړي.

۲۷. په گڼ ميشتو ملکي سيمو کې ددولت ضد عناصرو له خوا د لاس جوړ چاوديدونکو توکو د تاکتيکونو بې توپيره او ناقانونه کارونه، په ځانگړي ډول ځانگړي بېمونه، او فشاري ماینونه د ۲۰۷۹ ملکي تلفاتو (۵۹۶ مړه او ۱۴۸۳ ټپيان)، يا د ټولو ملکي تلفاتو د ۴۰ سلنې لامل شوي. د دولت پلوه ځواکونو او دولت ضد عناصرو ترمنځ ځمکنۍ نښتې د ملکي تلفاتو (۴۳۴ مړه او ۱۳۷۵ ټپيان) دويم مخکښ لامل و. د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې په پرتله د پنځو تلفاتو ۲۳ سلنه لوړ شوي. ماموريت د ماشومانو ۱۵۵۷ تلفات (۴۳۶ مړه او ۱۱۴۱ ټپيان) مستند کړي، چې د ټولو ملکي تلفاتو ۳۰ سلنه جوړوي.

۲۸. د ۲۰۱۷ کال په لومړيو شپږو مياشتو کې، يوناما د جگړې اړوند ۳۲ پېښې مستندې کړي، چې روغتيایي خدمتونه يا اړوند کارمندان يې په نښه کړي يا يې پر دغو برخو اغيز کړي، کومې چې د ۵۸ ملکي تلفاتو (۲۷ مړه او ۳۱ ټپيان) او ۱۸ ملکيانو د تښتونو لامل شوي. زياتره تلفات په کابل کې د مارچ پر ۸ د سردار محمد داود خان پر

روغتون په ډله ییز برید کې رامنځ ته شوي. یوناما په هغو بریدونو او پېښو کې زیاتوالی مستند کړي، چې پر ښوونیزو مرکزونو او اړوند کارمندانو اغیز کوي، چې د ۲۰۱۷ په لومړۍ ربع کې د ۱۴ هغو په پرتله ۲۴ پېښې تایید شوي. په شپږو پېښو کې په مستقیم ډول د نجونو ښوونځي په نښه شوي. د ۲۰۱۷ کال د دویمې ربع پرمهال، یوناما د بشري مرستو د رسولو اړوند لاس رسي اوه پېښې مستندې کړې، چې ټولې مخالفو وسله والو ډلو ته منسوب شوي: شپږ طالبان او یوه د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې ته.

۲۹. یوناما د دولت ضد عناصرو له خوا د ۱۵ (۱۱ د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې، ۳ د طالبانو، ۶ د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو او ۱ د نامعلومه وسله والې ډلې له خوا) په گډون، د ۲۱ هلکانو گمارنه او کارونه تایید کړي. ماموریت د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې له خوا د ۵۰ ماشومانو (چې تر اوسه ۱۰ تایید شوي) د گمارنې راپورونه ترلاسه کړي، چې په غور ولایت کې یې دیني او نظامي روزونې تر لاسه کولې. یوناما په وسله واله جگړه کې د ماشومانو د ساتنې په اړه د افغان ملي امنیتي ځواکونو حساس کول او روزنه جاري ساتلې. د اګست پر ۲۷، یوناما او د ماشومانو لپاره د ملګرو ملتونو وجهي صندوق په ګډه په کابل ښار کې د پولیسو د ۱۷ حوزو مشرانو لپاره د ماشومانو د حقونو په اړه یوه ورځنۍ روزنه ترسره کړه.

۳۰. د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د دوامداره خپریدو سره د ښځو لپاره د عدالت او خسارې جبران په ټیټه کچه کې قرار لري. د هغو هڅو سربیره د کومو تمرکز چې د قانون په اصلاحاتو، وکالتی چارو، د ښځو د خشونت او ځورونې او همدارنګه د ښځو په وړاندې د خشونت قضیو ته د ځوابولو په هکله د څارنوال د دفتر د ظرفیت پیاوړي کول و، د ښځو، امنیت او سولې په اړه د عمل د ملي پلان تطبیق ورو و. په داسې حال کې چې پاته مالي تمویل له بسپنه ورکونکو څخه ترلاسه شي، د عمل د ملي پلان د پلي کولو لپاره د اړتیا وړ تعدیلي تخمین شویو ۸۳ میلیون امریکایي ډالرو څخه، ۲، ۳۱ میلیون امریکایي ډالر موجود دي. د ښځو پر وړاندې د خشونت د له منځه وړلو د عدلي تعقیب واحدونه د هیواد په ۳۴ ولایتونو کې شتون لري او د هغو له جملې څخه په ۲۷ هغو کې کم تر کمه یوه ښځینه څارنواله استخدام شوې. د کورنیو چارو وزارت په امنیتي سکتور کې د ښځو د ونډې لورولو په موخه، په خاص ډول د مشرتابه په موقفونو کې د هغوي د استخدام او ودې په اړه خپلو هڅو ته دوام ورکړی. د سولې او پخلاينې په بهیرونو کې د ښځو د گډون په اړه، شپږ نورې ښځې د سولې د عالي شورا د غړو په توګه معرفي شوې، چې په دې سره د ټولو ۵۲ غړو له جملې څخه د هغوي شمیر ۱۳ هغو ته لوړوي.

۳۱. د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمیسیون د وسله والې شخړې او ترهګرې د قربانیانو د حقونو د ساتنې په هکله د اګست په ۱۶ یوه ملي څیړنه پیل کړه. یوناما به د ملګري تلفاتو په اړه د هنجاري چوکاټ او د اطلاعاتو د راغونډولو لپاره تخنیکي ملاتړ برابر کړي. د اګست په ۲۲، د عدلي وزیر د وزارتونو تر منځ د کاري ډلې د یوې غونډې چې، دنده یې د افغانستان د دوهم دوره یي راپور په اړه د خپلو پایلو په ملاحظاتو کې د شکنجې په وړاندې د کمیټې له خوا د چمتو شویو سپارښتونو بیا کتنه او د ۲۰۱۸ کال په می میاشت کې کمیټې ته د سپارلو په موخه د تعقیبي راپور او د عمل د پلان چمتو کول و، مشري وکړه. د مدني ټولني فعالین د حکومت ضد عناصرو لخوا د دوامداره ډار او گواښ سره مخ دي او همدارنګه یې د دغو گواښونو په تړاو د سیمه ییزو چارواکو لخوا د همکارۍ نشتوالی تجربه کړی. یوناما د بادغیس په ولایت کې د بشري حقونو د یوه مدافع په وړاندې د گواښ یوه پېښه او د هرات په ولایت کې د مدني ټولني د یوه فعال په وړاندې د گواښ یوه پېښه ثبت کړې. یوناما همدارنګه د فراه په ولایت کې د دولت ضد عناصرو له خوا د یوه سیمه ییز خبریال په وړاندې د گواښ یوه پېښه ریکارډ کړې. د مدني ټولنو فعالینو په جولای میاشت کې د اجتماعاتو، اعتصابونو او اعتراضونو د قانون د نوې مسودې په اړه کوم چې په ځینو سیمو کې د اعتراضونو د تشکیل او مودې لپاره شرایط رامنځ ته کوي، او همداراز د دغو اعتراضونو سره د معاملي په برخه کې د امنیتي ځواکونو واکونه هم تشریح کوي، اندیښنې څرګندي کړې.

څلورم. د کابل د بهیر تطبیق او د پراختیایي مرستو همغږي

۳۲. د لور پورو چارواکو د یوې ناستې څخه وړاندې چې د ۲۰۱۷ کال په ورستیو کې به ترسره شي، د اصلاحاتو او پراختیایي ژمنو په هکله په تمرکز کولو سره، د ملي یووالي حکومت د جولای په نهمه په کابل کې، د همغږۍ او څارنې د گډ بورډ شلمه ناسته جوړه کړه، د دې ناستې مشري زما د ځانگړې استازي او د مالي وزیر ښاغلي اکلیل حکیمي له خوا په گډه وشوه. د یوه دیموکراتیک، شفاف او حساب وړ دولت په ساحه کې، د وزیرانو ویاندویانو د ټاکنو د تیاریانو، د ملکي خدمتونو د اصلاحاتو، سیمه ییزې حکومتولۍ، قضایي اصلاحاتو، امنیت، مدني ټولني د بنکیلتیاوو او له فساد سره د مبارزې په اړه خبرې اترې وکړې. د خدمتونو د رسولو په اړه د یوې ناستې پر مهال، ویاندویانو د موسساتي اصلاحاتو د اهمیت او همداراز یې راستنیدونکو او داخلي بې ځایه شویو کسانو ته د بنسټیزو خدمتونو د رسولو په اړه د دولت د ژمنو په حواله خبرې وکړې. د خصوصي سکتور د ودې او زیربنا په تړاو، د ناستې گډونوالو داسې تډیرونه چې موخه یې د سوداگریز چاپیریال ښه کول او د دولت هغه ژمنه چې په راتلونکو میاشتو کې د خصوصي سکتور اړتیاووې لومړیتوب بندي کړي، مشخص کړې.

۳۳. د ټول شمولیت د ښه کولو لپاره، حکومت د پراختیا او اصلاحاتو په بهیرونو کې د مدني ټولني د ښکلتیا په موخه گامونه اخیستي. د پرانیستې حکومت تر شراکت لاندې، د مدني ټولني استازو د ملي عمل د پلان په اړه کار پیل کړ تر څو ښې حکومتدارۍ، له فساد سره مبارزې او روڼتیا ته وده ورکړي. یوناما د همغږۍ او څارنې د گډ هیئت په غونډه کې د مدني ټولني د گډون لپاره اسانتیاووې برابرې کړې چېرې چې گډونوالو د حکومت او نړیوالې ټولني لخوا د دوه اړخیزو ژمنو په نظارت کولو کې د مدني ټولني لپاره په خورا مهم رول ټینګار وکړ. معلوماتو ته د لاسرسي په اړه ملي ستراتیژي د اګسټ د میاشتې په ۱۳ نیټه پیل شوه، په مدني ټولنه او رسنیو هم غږ کوي چې معلوماتو ته د لاسرسي په اړه د وګړو د حقونو په تړاو د عامه پوهاوي د ترویج په برخه کې او معلوماتو ته د لاسرسي په اړه د قانون د تطبیق د ارزونې په برخه کې مهم رول ولوبوي.

۳۴. د حکومتولۍ او روانو امنیتي ننګونو له امله اقتصادي وده پڅه و. د جولای د ۱۱ نیټې په یوه مطبوعاتي ناسته کې نړیوال وجهي صندوق د ۲۰۱۷ او ۲۰۱۸ کلونو لپاره اټکل شوي اقتصادي وده په یو څه پورته ښودل شویو تغیراتو سره په ترتیب سره ۲.۵ او ۳ سلنه راپور کړې. له دې سره سره، صندوق انتظار نه لري چې بیاکتني د حکومت له خوا د نورو کمي/کیفیتي موخو د ترلاسه کولو چارې متاثره کړي، د کومو په اړه چې ویل شوي وه پرمختګ په سم لور روان دی. که څه هم د ډونرانو لخوا د ځینو فعالو مرستو رسیدنه پڅه و، د دوامدارې ټیټې وده سره سره، د راپور سره سم د کورنیو عوایدو راغونډول د هدف څخه زیات وو. د صندوق سره د حکومت په پروګرامونو کې کلیدي لومړیتوبونه به په راتلونکو میاشتو کې پارلماني کړنو ته اړتیا ولري.

۳۵. حکومت د فساد سره د مبارزې په برخه کې په خاص ډول د پالیسې په کچه کې د خپلو هڅو لومړیتوب ورکولو مسلې ته دوام ورکړی. د جون د ۲۲ او د اګسټ د ۱۶ تر منځ، د قانون د حاکمیت او د فساد پر وړاندې د مبارزې لپاره عالي ملي شورا د ۲۰۱۷ کال د لومړۍ نیمایي مودې لپاره تر ټول کیدو وروسته څلور وارې غونډې دایرې کړې. شورا چې مشري یې د ولسمشر له خوا کیده د ستري محکمې، لوی څارنوال دفتر، عدلي وزارت او افغان مدافع وکیلانو د خپلواکي ټولني لپاره د اصلاحاتو موسساتي پلانونه تصویب کړل. د اګسټ د میاشتې په پای کې، حکومت د فساد پر وړاندې د مبارزې د ستراتیژي مسوده، د افغانستان په اړه د بروکسل د کنفرانس ژمنه، چې د ۲۰۱۶ کال په اکتوبر کې ترسره شوه، او تمه کیده چې د ۲۰۱۷ کال په جون میاشت کې به تصویب شي، وویشله. د اګسټ د میاشتې له شپږمې تر اتمې، د افغانستان په دفاعي او امنیتي سکتور کې د فساد پر وړاندې د مبارزې په اړه د یوه درې-ورځني گډ ورکشاپ پر مهال، د افغانستان لوی څارنوال د کورنیو او دفاع وزارتونو او ملي امنیت د ریاست سره یو تفاهم لیک لاسلیک کړ څو د امنیتي ادارو په دننه کې د فساد سره د مبارزې په هدف کې میکانیزمونه را منځ ته کړي.

۳۶. د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې مرکز د ۸۶ تورو کسانو پر وړاندې د محاکمې اواستفاف په کچو کې ۲۱ قضیې بشپړې کړې. په پایلو کې د روغنیاتو په برخه کې د درغلي او د تجهیزاتو د غلا لپاره په ۲۰ کلنو بند د یوه جنرال محکومیت سزا شامله ده. د مرکز د کارکونکو امنیت یوه دوامداره ستونزه ده، د امنیتي گواښونو پر وړاندې د مرکز د کارکونکو د ساتنې په موخه د جون د میاشتې د ۶ نیتې د ولسمشر فرمان د کورنیو چارو، ښاري پراختیا وزارتونو، لوی څارنوال دفتر او د ملي امنیت ریاست ته دندې سپارلي، چې تر اوسه نه دي پلي شوي.

۳۷. د سیمه ییز حکومت د احتساب په حواله، د جولای په ۳۰، حکومت د ولایتي شورا د ارزونې په اړه مقررې صادرې کړې کومې چې د اړوندو ریاستونو او نورو دولتي ادارو د نظارت په برخه کې د ولایتي شورا گانو لپاره یو پیاوړی نقش چمتو کوي. ولسمشر موافقه وکړه چې د منظمو سیمیزو غونډو په ترسره کولو سره د ولایتي شوراگانو سره همغږي ښه کړي او د کابینې په غونډو کې د شوراگانو استازي ته د گډون بلنه ورکوي.

پنځم. د بشر پالنې مرستې

۳۸. ملکيان لاهم د روانې شخړې بار پر اوږو لیردوي. د جون د میاشتې د نیمایي او د اگست د ۱۵ نیتې تر منځ، د ټولټال ۳۲۳۰۰ کسانو څخه زیات هغه د جگړو له امله د خپلو کورونو پرېښودو ته اړ شوي چې په دې سره په ۲۰۱۷ کال کې د بې ځایه شویو کسانو ټولیز شمیر د ټولټال ۲۰۱۰۰۰ څخه لوړوي. په شمال کې بغلان او کندز، په ختیځ کې ننګرهار او په جنوب کې ارزگان او کندهار ولایتونه د زیاتي بې ځایه کیدنې شاهد پاته شوي، چې په دې سره د ۳۴ ولایتونو له جملې څخه ۳۰ هغه یې د بې ځایه کیدنو له امله متاثره شوي. پداسې حال کې چې د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې په پرتله د بې ځایه شویو خلکو په ټولیز شمیر کې کموالی تر سترگو شوی، خرابیدونکي امنیتي وضعیت زیاتره بې ځایه شوې ټولنې په یوه مخ پر زیاتیدونکي بې ثباته وضعیت کې پرې اړینې دي چې خپلو اصلي میلو ته یې د راستنیدنې سمدستي څرک نه لگيږي. د اگست د میاشتې تر ۳۱ نیتې پورې، په افغانستان کې د بشر پالنې د عمل لپاره ټولیز تمویل په ټولټال ۲۳۵ میلیون امریکایي ډالرو ولاړ و چې له هغه جملې څخه ۱۸۱ میلیون امریکایي ډالر د هغو فعالیتونو لپاره و کوم چې د بشر پالنې د غبرگون په پلان کې شامل و.

۳۹. د کډوالو لپاره د ملګرو ملتونو د عالي کمیشنر د دفتر د رضاکارانه راستنیدو د پروګرام لاندې، د ټولټال ۱۴۰۰۰ څخه د زیاتو راجستر شویو افغان کډوالو سره څوک چې د راپور ورکولو د مودې پر مهال هیواد ته ستانه شوي، مرستې شوې. د ۹۸ سلنې څخه زیات کډوال له پاکستان څخه هیواد ته ستانه شوي. انفرادي ستندونکو د ترانسپورت او سملاسي اړتیاوو د پوره کولو لپاره ۲۰۰ امریکایي ډالر ترلاسه کړي.

۴۰. د جون د ۱۵ او د اگست د ۳۱ نیتو تر منځ، د ټولټال ۱۵۵۶۷ را رسیدونکو په درلودلو سره (ټولټال ۱۴۶۵۳ په خپله خوښه راستنیدونکي او ۹۱۴ شړل شوي) له پاکستان څخه د نا راجستر شویو افغانانو د شړلو او په خپله خوښې راستنیدنې لړۍ دوام درلود، چې دا په ۲۰۱۷ کال کې د پاکستان څخه د ټولو راستنیدونکو کسانو د شمیر ۱۹ سلنه جوړوي. د جنوري د لومړۍ نیتې راهیسې، د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې په پرتله د پاکستان څخه د نا راجستر شویو راستنیدونکو شمیر د ټولټال ۱۳۱۰۳۳ څخه ۸۳۵۰۵ ته لوړ شو. د راپور ورکولو د مودې پر مهال، د ایران له اسلامي جمهوریت څخه ټولټال ۸۶۹۰۶ کډوال (۲۹۰۴۴ په خپله خوښه راستانه شوي او ۵۷۸۶۲ شړل شوي) هیواد ته د راستنیدو پر مهال راجستر شوي. د ټولو راستنیدونکو کسانو له جملې څخه، د مهاجرت نړیوال سازمان د ټولټال ۱۸۸۱۸ راستنیدونکو (د پاکستان څخه د ۹۳ سلنې) او د ایران د اسلامي جمهوریت څخه د ټولټال ۴۲۹۵ راستنیدونکو سره (پنځه سلنې) سره مرستې ترسره کړې. د ۲۰۱۶ کال د ورته مودې د ۹۹۵ راستنیدونکو کسانو په پرتله، د جون د ۱۵ او د اگست د میاشتې د ۳۱ نیتو تر منځ، د مهاجرت نړیوال سازمان د اروپا څخه د ۴۷۹ کډوالو سره مرستې ترسره کړې. د جون د نیمایي څخه تر اگست پورې، د خورو نړیوال پروګرام په جلا توګه د ټولټال ۱۱۷۹۴۰ راستنیدونکو او داخلي بې ځایه شویو کسانو سره څوک چې د هیواد

په بیلایلو برخو کې د جکړو له امله بې ځایه شوي، مرستې کړې، او په هیواد کې د مرستې لپاره د نورو داخلي بې ځایه شویو کسانو د پیژندلو لپاره د حکومت-ملګرو ملتونو د تایید کېدې ارزونې دوام لري.

۴۱. د جون د ۱۵ څخه د اګست تر ۱۵ پورې، د ملګرو ملتونو ادارو او د بشر پالنې د چارو شریکبانو د ټولټال ۶۷۵۲۷ بې ځایه شویو کسانو لپاره مرستې برابرې کړې. د هیواد په کچه د جنوري راهیسې بیا د جولای د میاشتې تر پایه پورې د پلان شویو ۵.۷ میلیونو وګړو له جملې څخه ۲.۲ میلیون وګړو په ټولو سکتورونو کې د بشر پالنې مرستې تر لاسه کړيدي. که څه هم چې د بشر پالنې د لاسرسۍ په وړاندې محدودیتونه په دوامداره توګه ریکارډ شوي، د ټولټال ۴۰ پېښو په درلودلو سره چې د راپور ورکولو د مودې پر مهال راجستر شوي د ملګرو ملتونو او بشر پالنې د چارو همکاران متاثره کړي، او ۲۱۴ هغه بې د جنوري راهیسې راجستر شوي. د اګست په ۱۴ د غور په ولایت کې د هغوي په ترانسپورتي وسیلې د برید په ترڅ کې د کاتولیک مرستندویه خدمتونو د موسسې، چې یو نا دولتي سازمان دی، درې تنه کارکونکي ووژل او دوه نور بې تپیان شول. د ۲۰۱۷ کال د پیل راهیسې، ۱۲ مرستندویه کارکونکي وژل شوي او یو شمیر زیات نور تپیان شوي. د راپور ورکولو د مودې پر مهال د ټولټال ۲۶ راجستر شویو پېښو په درلودلو سره، روغتیايي کارکونکي او روغتیايي مرکزونه په دوامداره توګه ډیر متاثره شوې چې تر اوسه په ۲۰۱۷ کال کې د ټولو پېښو شمیر ۸۸ هغو ته لوړوي. د جون څخه تر اګست پورې، د کابل په شمال لغمان ولایت کې د وسله والو ډلو له خوا په موقتي ډول په لسګونو روغتیايي مرکزونه تړل شوي او همداراز په فراه او بادغیس ولایتونو کې په یوه هڅه کې د وسله والو ډلو له خوا نا دولتي سازمانونه اړ ایستل شوي تر څو په هغو روغتیايي مرکزونو کې چې د هغوي له خوا پر مخ وړل کېږي د هغوي د جنګیالیو لپاره د خدمتونه رسول ښه کړي. په ټوله کې په ۲۰۱۷ کال کې، د دغو تکتیکونو له امله د نیم میلیون څخه زیات کسان په کراتو د روغتیايي پاملرنې د لاسرسۍ څخه محروم شوي. د دې د نه په نظر کې نیولو سره چې د شخړې کومه ډله کنترول لري او د بشر پالنې د اصولو په اړه د حساسیت مخ پر زیاتیدونکي هڅې لري، په تیره بیا بې طرفي او عملیاتي خپلواکي، د بشر پالنې شریکبانو د اړو ټولنو لپاره د بشري مرستې د رسولو په خاطر په دوامداره توګه بیلایلو ماډلونه را منځ ته کړي.

۴۲. د پولیو د له منځه وړلو پروګرام د پام وړ پرمختګ کړی، په خاص ډول د کنډز په ولایت کې چیرې چې د ۲۰۱۷ کال د فبروري راهیسې په بریالیتوب سره نوي معلومات شامل شوي. د هیواد په جنوبي سیمه هلمند، کندهار او زابل ولایتونو کې د پولو تر منځ د مکرره خوځښت له امله د پولیو پنځه قضیې را منځ ته شوې. د هیواد په جنوبي سیمه کې د واکسیناتورانو لپاره لاسرسۍ په خپل حال ستونزمن پاته شوی، په ختیځه، جنوب-ختیځه او شمال شرقي سیمو کې د نورو ۶۰۰۰۰ ماشومانو په درلودلو سره، په جولای میاشت کې د کندهار ولایت په څلورو ولسوالیو کې د واکسین لکولو په کمپاینونو د بندیز له امله ۶۴۰۰۰ ماشومان د واکسین له پوښښ څخه پاته شول.

۴۳. د ماین پاکي د همغږي ریاست او د افغانستان د حوادثو/ ناورین د مدیریت ملي ادارې ته د ملګرو ملتونو د ماین پاکي ادارې د افغانستان لپاره د ماین پاکي د پروګرام د تنظیم لپاره د مسولیت د لیرد چارو ته دوام ورکړی. یاده اداره به د دواړو موسسو د ظرفیت جوړولو چارو ملاتړ ته دوام ورکړي. د ماین پاکي ادارې او شریکبانو د نقدو پیسو د ترلاسه کولو او د ترانزیت په مرکزونو کې د خطر په اړه روزنو ته دوام ورکړی تر څو د ځمکنیو ماینونو، د جګړې څخه د پاته شونو چاودیدونکو توکو، د فشار په ذریعه د پاته شویو چاودیدونکو توکو له امله د شته خطر په اړه راستنیدونکو ته خبرداری ورکړي. د جون د میاشتې د لومړۍ څخه د جولای د میاشتې تر ۳۱ نېټې پورې، ټولټال ۴۰۴۴۴ راستنیدونکو کسانو دا ډول روزنې ترلاسه کړيدي. د دې سره، د ماین پاکي د چارو شریکبانو د ماین پاکي د ادارې او د ماین پاکي د همغږي د ریاست په همغږۍ ۲۰ ټولني د ماین د خطر څه پاکي اعلان کړې چې په دې سره اټکل ۲۰۰۰۰۰ کسان د ۱۵.۳۴ کیلو متر مربع ځمکې پر سر په خپلو ټولنو کې ازادانه تګ او راتګ کولای شي. که څه هم اټکل شوې چې د ماینونو ۳۳۷۸ ساحې، د جګړو ۳۰۱ ډګرونه او د ډزو ویشتلو ۴۲ ککر تمرین ځایونه لاهم په چاودیدونکو توکو ککر پراته دي چې ټولټال ۱۴۶۴ ټولني متاثره کوي. د ۲۰۱۷ کال د جنوري څخه تر جون میاشتې پورې د میاشتني پیښو د کچې اوسط ۱۸۲ قربانیان دي چې دا د ۲۰۱۶ کال د جنوري څخه د

جون تر میاشتی پورې د ریکارډ شویو ۱۶۴ قربانیانو د میاشتنۍ پېښو د کچې د اوسط ډول په پرتله زیاتوالی ښیي، دا ډیروالی (۹۷ سلنه) د ځمکنیو ماینونو له امله نه بلکه د جگړې څخه د پاته شونو چاودیدونکو توکو او فشار په ذریعه د ځای پر ځای شویو چاودیدونکو توکو له امله دی. د افغانستان د ملګري مرستې د پروګرام د یوې برخې په حیث، د ماین پاکي ادارې د راپور ورکولو د مودې پر مهال په کابل کې د مې د میاشتی د ۳۱ نېټې د ځانګړي موټر بم برید په شمول، چیرې چې نږدې ۵۵۰ کورنیو د عاجلو مرستو بستې ترلاسه کړې، د لوړې کچې د ځای پر ځای شویو چاودیدونکو توکو د قربانیانو سره مرسته کړې.

شپږم. د مخدره توکو سره مبارزه

۴۴. د جون له لومړۍ نېټې څخه د اګسټ تر ۲۶ نېټې پورې، د قانون پلې کیدونکو افغان چارواکو د مخدره توکو پر وړاندې د مبارزې ټولټال ۶۲۹ عملیات ترسره کړې چې په نتیجه کې یې ۵۶۹ کیلو ګرامه هیروین، ۹۶۴۴ کیلو ګرامه مورفین، ۴۸۴۱ کیلو ګرامه اوپیم، ۲۵.۴ کیلو ګرامه میتامفیتامین، ۲۸۶۷ کیلو ګرامه چرس، ۷۸۶۸ کیلو ګرامه پیش سازه جامد کیمیاوي توکي، ۲۰۳۳۸ لیتره پیش سازه مایع کیمیاوي توکي او ۷۲۲ K ټابلیټونه (مصنوعي درمل) ضبط کړي. د دې سربیره، د هیروینو د پروسس درې فابریکې له منځه وړل شوې او ۱۰۳ نقلیه وسیلې، ۳۴ وسلې او ۱۷۷ ګرځنده موبایلونه ضبط شوي. د مخدره توکو سره د مبارزې پر مهال ټولټال ۷۰۸ تورن کسان نیول شوي او د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو یو افسر ټپي شوی.

۴۵. د راپور ورکولو د مودې پر مهال د مخدره توکو سره د مبارزې په اړه سیمه ییزو همکاريو دوام درلود، د متشکله مادو په هکله د سیمه ییزې استخباراتي کاري ډلې د چوکاټ په دننه کې، د اګسټ په ۳۰ د قزاقستان په آلماتي کې د متشکله مادو د قضیو په اړه یوه ناسته ترسره شوه. په غونډه کې په څلورو قضیو له سره کتنه وشوه او په سیمه ییزه کچه له ځنډه پرته څیړنې پیل شوې. د عامې روغتیا وزارت د مخدره توکو او جرمونو په اړه د ملګرو ملتونو د دفتر په همکاري د دفتر او روغتیا د نړیوال سازمان د مخدره توکو د کارونې د اختلالاتو د درملنې لپاره د نړیوالو معیارونو د منلو لپاره کار کولو ته دوام ورکړی. د پروسې د یوې برخې په حیث، د عامې روغتیا وزارت د کیفیت د یقیني کولو یو ازمايښتي میکانیزم په لار واچاوه چې موخه یې د مخدره توکو د کارونې د اختلالاتو د درملنې ښه کول دي.

اووم. د ماموریت ملاتړ

۴۶. د نړیوالو کارکونکو لپاره د تشو پوستونو د ۱۴ سلنې تصویب شوې کچې په پرتله، او د داخلي کارکونکو لپاره د ۷.۵ سلنې تشو پوستونو د اوسط تصویب شوې ګډې کچې سره د ۴ سلنې په پرتله، د ۲۰۱۷ کال د اګسټ تر ۳۱ نېټې پورې، د ماموریت د تشو پوستونو کچه ۱۱ سلنه وه. ماموریت ته د خاصو تدبیرونو په ورکولو سربیره ترڅو زیاتي داخلي ښځینه کارکونکي استخدام او وساتي، د راپور ورکولو د مخکنۍ دورې څخه د ۳ سلنه ټولیز زیاتوالي سربیره د هغوي استازیتوب ډیر کم رنگه دی. د ۲۰۱۷ کال د جولای تر ۳۱ نېټې پورې، د کارکونکو د هرې کتګورې لپاره د ښځینه کارکونکو د استازیتوب کچه په لاندې ډول وه: ۳۰ سلنه (نړیوال کارکونکي)، ۳۶ سلنه (د ملګرو ملتونو رضاکاران)، ۸ سلنه داخلي مسلکي افسران او ۷ سلنه (سیمه ییزه کچه). د جون له ۱۵ څخه د اګسټ تر ۱۵، یوناما په ترتیب سره د سړک له لارې ۱۵۵ ماموریتونه او د هوا له لارې ۱۳ هوایي ماموریتونه او همداراز د لاسرسي برعکس ۴۱۷ ماموریتونه د کومو پر مهال چې د ولسوالیو چارواکو د یوناما له ساحوي دفترونو څخه لیدنه ترسره کړې، ترسره کړي.

۴۷. ماموریت د خپل دفتر او د کارکونکو د جوړښت د بدلون په پلانونو پیل کړی تر څو د ۲۰۱۸ کال لپاره خپله بودجه د هغو سپارښتنو سره برابره کړي د کومو یادونه چې په دې هکله زما په ځانګړي راپور کې شوې. د دې سربیره، د یوناما او د ملګرو ملتونو د سیستم د ادارو، وجهي صندوقونو او پروګرامونو تر منځ د ګډ موقعیت لپاره د

فرصتونه او د لګښت د بهبود د ښه شويو طرزالعملونو لپاره هڅې روانې دي. ماموریت همداراز د طبي او ځمکنی ترانسپورتي خدمتونو او همدارنګه د هوايي شتمنیو په شمول، د ملاتړو خدمتونو ساده کولو ته دوام ورکړی.

اتم. ملاحظې

۴۸. زه په افغانستان کې د امنیتي وضعیت په اړه ډیر زیات اندیښمن یم. د هرات په غربي ولایت، د سر پل په شمالي ولایت، د هلمند په جنوبي ولایت او پلازمینه کابل کې بریدونو په لسګونو خلک ووژل او یو شمیر نور زیات یې تپیان کړل، دا بریدونه په افغانستان کې د شخړې له امله په ملکي کسانو د زیاتو زیانونو یوه جدي یادونه وه. اوس هم هره میاشت په زرګونو افغانان بې کوره کیږي، خپل معیشت له لاسه ورکوي او د شخړې څخه د خلاصون په موخه د خپلو کورنیو څخه جلا کیدو ته اړ کیږي.

پداسې حال کې چې د افغانستان خلک د سختې په وړاندې خورا زړورتیا او انعطاف پذیری څرګندوي، د دوي بد وضعیت د تل لپاره یوه یادونه ده، چې د تل پاتې سوله ترلاسه کول باید لومړنی هدف وي چې ټولې هڅې باید دغه لور ته متمرکزې شي.

۴۹. په دې اړه، زه د سولې پروسې ته د پام وړ پرمختګ د نشتوالي له امله هم اندیښمن یم، او دا د افغانستان په وړاندې تر ټولو مهم شرط دی چې د هیواد په وړاندې پروت دی. لکه څنګه چې ما پخوا هم یادونه کړې، شخړه هیڅ پوځي حل لاره نه لري: سوله یواځې د حکومت او طالبانو تر منځ د مستقیمو خبرو اترو له لارې تامیندلای شي او دا باید د افغانانو تر رهبري او مالکیت لاندې د سولې د یوې جامع پروسې یوه برخه جوړه کړي. زه د شخړې په ټولو خواوو غږ کوم څو داسې یو چاپیریال چیرې چې د داسې خبرو اترو لپاره ځای وي، را منځ ته کړي. د سولې د پروسې په لور د حرکت په موخه، د سیمه ییزو هیوادونو د حیاتي اهمیت په یادولو سره، د سولې او امنیت د همکاري او د نوبت د دوام په برخه کې د افغانستان د شریکانو له خوا د ښودل شوي علاقې لپاره د کابل د پروسې په وړاندې د حکومت دوامداره ژمنې د ملاتړ مستحقي دي. په ۲۰۱۷ کال کې د یوناما د ستراتیژیکي ورکړل شوي بیاکتنې وروسته، ملګري ملتونه د افغانستان د تمامیت لپاره له نوې عزم او بشپړ درناوي سره چمتو دي څو د سولې په لټون کې د افغانانو سره مرسته وکړي. یوازې د ټولو ډلو د ژمنتیا او ښکیلتیا له لارې کیدای شي دغې اوږد مهاله او ګرانې شخړې ته د پای ټکی کینودل شي.

۵۰. په یوه بې ثباته امنیتي چاپیریال کې، د فرقه ایزو بریدونو زیاتوالی په ځانګړې توګه ستونزمن دی. د اګسټ په لومړۍ نېټه په هرات او د اګسټ په ۲۵ نېټه په کابل کې د شعیه ګانو د جوماتونو په وړاندې ترهګریزو بریدونو په لسګونو ملکي کسان چې د عبادت په حال کې وو وژلي، دا د مذهبي لږکیو پر وړاندې د تاوتریخوالي د نه انکار کړنې دي. دا ډول بریدونه نه یوازې د لوی انساني مصیبت لامل ګرځي، بلکې د مذهبي ټولنو تر منځ د تاوتریخوالي د زیاتوالي خطر را منځ ته کوي. د داسې پیښو په جریان کې، په افغانستان کې د فرقه ییزو لیکو په شاخوا کې د مذهبي مشرانو له خوا د یووالي په اړه بیانونه په ریښتیا سره خوشالونکي دي او د ټولني د نورو غړو لپاره داسې مثالونه چې ښایي د نورو له خوا تعقیب شي، برابر وي. د ګډو ګواښونو او بد بینانه هڅو په ښه کې چې ممکن لا نور تقسیمات را منځ ته کړي، افغانستان اوس، تر هر بل وخت زیات ملي یووالي ته اړتیا لري.

۵۱. د ۲۰۱۸ کال په جولای کې د ټاکنو د خپلواک کمیسیون له خوا د پارلماني او ولسوالیو شورا ګانو د ټاکنو لپاره د یوې نېټې اعلانول یو مهم هدف وټاکه چې کولی شي په افغانستان کې د ډموکراتیک ټینګښت سره مرسته وکړي. په داسې حال کې چې د زماني مودې لپاره هیلې او ارادې شتون لري، د همغږي او دوامداره پاملرنې سره کیدای شي ټاکنې ترسره شي، او د یو شمیر مهم اصلاحاتو د تطبیق له لارې د ټاکنو د پروسې د اټبار د ښه والي لپاره د ټاکنو کمیسیون او حکومت دواړو خپلې ژمنې څرګندي کړي. که چېرې پلي شي، د رای ورکولو د بایمیټریک کارټونو معرفي کول او د رای ورکولو د مرکزونو ځانګړي فهرستونه به د هیواد د ټاکنیز سیستم د ښه والي سره ډیره مرسته وکړي. په ۲۰۱۸ کال کې به اټبار ور ټاکنې په یوه مخ پر زیاتیدونکي بې ثباته سیاسي چاپیریال کې د سیاسي

اپوزيسيون د سوله ييز بيان لپاره يو چينل چمتو کړي. زه ټاکنيز بنسټونه دې ته هڅوم ترڅو د ټولو شريکانو لپاره د لاسرسي خپلې هڅې پراخي کړي ترڅو د ټولټاکنو او ټاکنيزو اصلاحاتو د پروسې لپاره د خلکو ملاتړ رامنځ ته کړي.

۵۲. لکه څنګه چې ټولټاکنې په يوه ريښتيني حقيقت اوري، مخالفو ډلو د خپلو سياسي فعاليتونو په تشديدولو پيل کړی، او په ډيری حالاتو کې يې په حکومت په لور غږ نيوکې کړي. د ځوانانو د دوامداره اعتراضې خوځښتونو سره يو ځای، د نويو سياسي ايتلافونه را برسیره کيدل په افغانستان کې د ځوان ډيموکراتيک کلتور د مخ پريزياتيدونکي ارتعاش، ښکارندويي کوي. که څه هم، چې د ځينو سياسي اشخاصو تحريک آمیزه بيانونه د ټولنيز تاوتريخوالي د تشديدو سبب گرځي او کيدای شي د اساسي قانون له خوا اړاڼه شوې ماتيدونکي سياسي اجماع کمزوری کړي. که چيرې کنترول نه شي او په خپل حال پاته شي، ممکن سياسي سيستم د بې ثباتي د خطر سره مخ کړي. ځکه نو زه تاکيد کوم چې ټول شريکبانې دې په پوره مسوليت سره چارې ترسره کړي او ډاډ حاصل کړي چې سياسي مخالفتونه د هيواد د سياسي قانون او ډيموکراتيکو پروسو د چوکاټ په دننه کې په سوله ييزه او دوامداره توګه بيان شي.

۵۳. د ډيرو ننګونو سره سره، حکومت د خپلو اصلاحاتو د اجندا، په تيره بيا د فساد پر وړاندې د مبارزې په برخه کې پرمختګ کړی. د دې، د يوې مهمې برخې له جملې څخه، يو يې هم د اداري فساد پرضد د مرکز کار دی، کوم چې د ۲۰۱۶ کال په وروستيو کې د دې مرکز له پرانيستلو راهيسې، د مصؤونيت پر وړاندې د مبارزې په ټولو هڅو کې په يوه مهم رکن اوښتی. لکه څنګه چې د لور پورو چارواکو د وروستيو محکوميتونو په واسطه څرګندونه وشوه، دا مرکز په زياتيدونکې توګه پيچلې قضیې سمبالوي. د فساد سره د مبارزې په وړاندې د فعاليتونو په برخه کې زه د حکومت له خوا د حکومت د دوامداره لومړيتوبونو ستاينه کوم، کوم چې د وګړو په منځ کې د حکومت د هڅو لپاره د اتبار د را منځ ته کولو لپاره يو مهم عنصر دی. لکه څنګه چې پدې وروستيو کې د جولای په مياشت کې د همغږۍ او څارنې د مشترک بورډ په ناسته کې وښودل شول، حکومت هم د پراختيايي ملګرو سره خپلې منظمې او رغونکې ښکيلتيا ته دوام ورکړی. په خپل وار سره، ملګري ملتونه به د خپلو بسپنه ورکونکو د همغږۍ هڅې دوه برابره زياتي کړي خو د خپلو پرمختيايي فعاليتونو همغږي ښه کړي او د حکومت تر مالکيت لاندې د لومړيتوبونو او لابني رسونې سره د مطابقت په اړه ډاډ حاصل کړي.

۵۴. د دولت ضد عناصرو له خوا د بې توپيره او غير متناسبو بریدونو په پايله کې لاهم زيات ملګري کسان وژل کيږي او تپي کيږي. زه په خواشينې سره د دولت پلوه ځواکونو له خوا په هوايي بریدونو کې د ملګري کسانو د تلفاتو د پام وړ زياتوالي په اړه يادونه کوم. زه د پوځي عملياتو پر مهال د شخړې ټولو اړخونو ته دا ور په يادوم چې هغوي د ملګري کسانو د ساتنې مسوليت لري او د نړيوالو بشري حقونو او بشر دوستانه قانون د سرغړونو لپاره د احتساب په اړتيا ټينګار کوم. په دې حواله، زه حکومت هڅوم خو په رسمي توګه د ملګري کسانو د تلفاتو د مخنيوي او راکمولو په اړه ملي پالیسي تصويب کړي. زه د افغانستان د حکومت له خوا د ځينو دوديزو وسلو د کارونې په اړه د محدوديتونو يا مخنيوي په اړه د کنوانسيون د تصويب هرکلی کوم چې ښايي زيات ضرر لرونکي وي يا بې توپيره اغيزې ولري او د ټولو پروتوکولونو علاوه، د جګړې څخه د پاته شونو چاوديدونکو توکو په حواله د پنځم پروتوکول په شمول.

۵۵. په داسې حال کې چې حکومت په دې غور کوي چې د افغانستان د دوهمې دوره يي بياکنې په اړه په څه ډول هغه سپارښتنې کومې چې د شکنجې په وړاندې د کمپنې له خوا د يادې کمپنې په ورستيو ملاحظاتو کې ترسره شوې، پلې کړي، زه د افغانستان حکومت د خپلو عامه ژمنو له لارې د شکنجې او نورو ظالمانه، غير انساني يا له سپکاوي څخه ډک چلند يا جزا په وړاندې د کنوانسيون د اختياري پروتوکول تصويب او د کنوانسيون څخه د خپلو ملاحظاتو د بيرته اخيستو او د افغانستان د اساسي قانون او نړيوالو حقوقي ژمنو سره په سمون کې د پلې کولو په موخه ټولې ملي ادارې د موثره تدبيرونو د تصويولو لپاره هڅوم.

۵۶. افغان ښځې د پام وړ ننګونو سره مخې دي، هغوي په عامه ژوند کې د بشپړ او مساوي ګډون د ترلاسه کولو په هدف خپل ثابت عزم ته دوام ورکوي. په دې هڅه کې، حکومت ځان ثابت کړی چې یو مخلص او ژمن ملګري و اوسي. د مناسبو سرچینو د اختصاص له لارې د قربانیانو لپاره د عدالت او خسارې د جبران د موثره اړانه کولو څخه د ډاډ او دسولې او پخلاینې په پروسه کې د ښځو د ګډون په شمول، زه د حکومت څخه غوښتنه کوم شو د ښځو په وړاندې د خشونت د له منځه وړلو، د ښځو، سولې او امنیت په هکله د عمل د ملي پلان د پلې کولو لپاره د څارنوال د دفتر او ولایتي واحدونو د پیاوړتیا لپاره ریښتینې ګامونه اوچت کړي.

۵۷. په کابل کې د می د ۳۱ نېټې د ځانوژونکي موټر بم غرونه د افغانانو او د هغوی د نړیوالو همکارانو لخوا لاهم احساس کېږي. برید چې د ښار په مرکز په دیپلوماتیکه سیمه کې ترسره شو، د برید نه وروسته یو شمیر دیپلوماتیکو ماموریتونو خپل حضور را کم کړ چې په نتیجه کې یې پراختیایي کارکونکي په خاص ډول متاثره شول. په دې چاپیریال کې، په ساحه کې د ملګرو ملتونو رول لاهم مهم شو. زه د حکومت څخه د دیپلوماتیکې ټولني د امنیت د ښه کولو په برخه کې د هغوي د هڅو څخه، کوم چې د یوناما او ادارو، د ملګرو ملتونو د سیستم د وجهې صندوقونو او پروګرامونو لپاره سنجول شوي وي ترڅو په بشپړ ظرفیت سره کار ته دوام وکړي، مننه کوم.

۵۸. په داسې حال کې چې ماموریت د خپلو اوسنیو پوستونو په بیا تنظیمولو کار کوي، د یوناما د ستراتیژیکې ارزونې په اړه زما د خاص راپور د سپارښتنو پلې کول دوام لري. د هغو ملاحظاتو په حواله چې حکومت یې څرګندونه کړې، غواړم په شخصي ډول ووايم او ډاډ درکړم چې د افغان ملي حاکمیت، ملي مشرتابه او ملي مالکیت په بنسټیزو اصولو کې، چې د ماموریت کار تعریفوي، کوم تغیر نه دی راغلی. غواړم د ماموریت او د دفتر له کارمندانو څخه د ارزونې په اړه د هغوي له ملاتړ څخه مننه وکړم او همداراز د ارزونې پر مهال د حکومت د همکاري په اړه حکومت ته خپلې ستاینې وکړم.

۵۹. په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د ټولو کارکونکو او د افغانستان لپاره زما د ځانګړي استازي تدامیچي یاماموتو څخه د ننګونو څخه د ډکو داسې شرایطو لاندې د هغوي د دوامداره تعهد لپاره چې موخه یې د افغانانو د ملاتړ په برخه کې زموږ د ژمنو سرته رسول دي، مننه کوم.